

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Werken met leerroutes Passende perspectieven in en na coronatijd (taal en rekenen)

Woensdag 7 juli 2021 15.00-16.15 uur

Annette van der Laan

Stephanie Kastelein

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Programma

15.00-15.15 uur Opening en NPO

15.15-15.45 uur Leerroutes taal en rekenen (po/sbo/so)

15.45-16.05 uur Breakout rooms

16.05-16.15 uur Terugkoppeling en afsluiting

Landingspagina: www.slo.nl/npo

‘SLO-producten in de etalage’ = verzameling van SLO-producten om scholen te ontzorgen en extra ondersteuning te bieden. Bedoeld om voor langere tijd een kwaliteitsslag te maken.

= IN ONTWIKKELING

THEMA'S	Korte omschrijving	MENUKAART NPO – doelgebieden					
	over deze overdracht, maar ook de overgang van de ene naar de andere groep heeft SLO hier verzameld.						
Maatwerk	Niet iedere leerling in je groep kan meekomen met het tempo waarin je de lesstof aanbiedt, of loopt vooruit op het tempo van de groep. Voor deze leerlingen is maatwerk nodig. Hiervoor heeft SLO uiteenlopende producten ontwikkeld, zoals Passende Perspectieven en leerroutes.						
Volgen ontwikkeling leerling	Er zijn allerlei manieren om de ontwikkeling van je leerlingen te volgen. Hoe vertaal je de resultaten hiervan in keuzes voor je curriculum? SLO heeft als expertisecentrum onder andere veel kennis en ervaring met formatieve evaluatie, leerlingvolgsystemen en toetsing.						
Samenhang	Er zijn verschillende manieren om onderwijs in samenhang aan te bieden. Zo kun je bijvoorbeeld vaardigheden als taal en rekenen betekenisvol oefenen in de context van wereldoriëntatie of kunst en cultuur. Bovendien kan het tijdwinst op leveren als je doelen uit verschillende domeinen verbindt. Dit kan zinvol zijn na twee gebroken corona- <u>school</u> jaren. SLO ontwikkelde -verschillende producten om samenhang te versterken.						

Doorklikken op thema 'maatwerk'

Niet iedere leerling in je groep kan meekomen met het tempo waarin je de lesstof aanbiedt, of loopt vooruit op het tempo van de groep. Voor deze leerlingen is maatwerk nodig. Hiervoor heeft SLO uiteenlopende producten ontwikkeld, zoals Passende Perspectieven en leerroutes.

THEMA MAATWERK	
SLO-producten	Korte omschrijving
Leerroutes taal (2012)	Overzicht van doelen die relevant en haalbaar zijn voor leerlingen met onderwijsbehoeften die referentieniveau 1F (op onderdelen) niet halen. Er zijn leerroutes voor de taaldomeinen: luisteren, lezen, gesprekken en spreken en schrijven.
Leerroutes rekenen + doelenlijsten (2012)	Overzicht van doelen die relevant en haalbaar zijn voor leerlingen met onderwijsbehoeften die referentieniveau 1F (op onderdelen) niet halen. Er zijn voor de rekendomeinen: getallen, verhoudingen, meten en meetkunde en verbanden. De doelenlijsten zijn concrete overzichten die per leerroute aangeven welke doelen prioriteit hebben en welke minder. De vier rekendomeinen zijn uitgewerkt in 11 doelenlijsten.
Implementatie Leerroutes Passende perspectieven taal en rekenen (2014)	In zeven stappen met je team toewerken naar passend taal- en rekenonderwijs voor alle leerlingen.

Wat voor achtergrondinformatie zoek je nog?

A. Meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren

Voor- en vroegschoolse interventies, uitbreiding onderwijs, zomer-of lentescholen

B. Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren

Een-op-een-begeleiding, individuele instructie, instructie in kleine groepen, directe instructie, leren van en met medeleerlingen, feedback, beheersingsgericht leren, technieken voor begrijpend lezen, gesproken taalinterventies

C. Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen

Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen, sportieve activiteiten, cultuureducatie

D. Ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen

Metacognitie en zelfregulerend leren, samenwerkend leren

E. (Extra) inzet van personeel en ondersteuning

klassenverkleining, onderwijsassistenten/instructeurs

F. Faciliteiten en randvoorwaarden

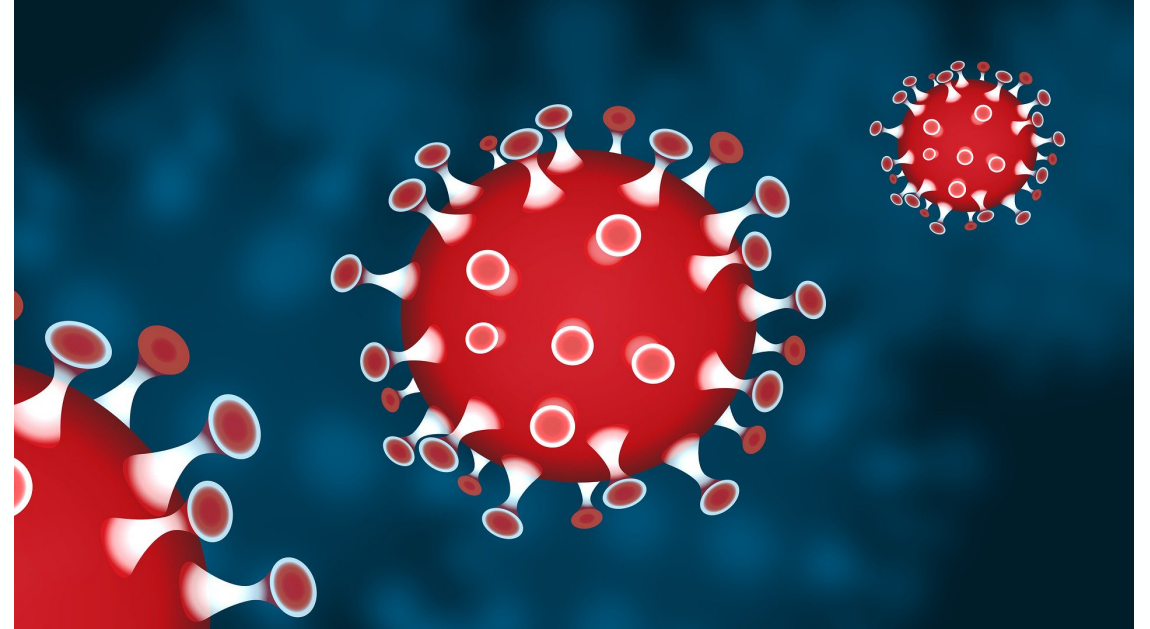
interventies gericht op faciliteiten en randvoorwaarden, ouderbetrokkenheid, digitale technologie

Leerroute na corona

Werk je voor taal en/of rekenen-wiskunde met de leerroutes van Passende Perspectieven?

Laat de leerling de leerroute die hij voor de coronapandemie volgde verder voortzetten. Zet de leerling niet terug in een lagere leerroute, maar kies ervoor om onderwerpen iets minder diep aan te bieden, of iets minder breed (bijvoorbeeld niet alle percentages aanbieden, maar alleen de meest gebruikte). Daardoor kan je sneller door de stof. Focus op de doelen in de leerroute die bij de leerling passen.

Welke producten van Passende perspectieven zijn er?

Leerroutes taal en rekenen

po/so/sbo

vso arbeid/pro

vmbo bb/kb

<https://www.slo.nl/thema/meer/passende/>

Welke leerroutes Passende perspectieven (po/sbo/so) zijn er?

Regulier of speciaal (basis)onderwijs	Regulier of speciaal voortgezet onderwijs	Vervolgopleiding en arbeid
LEERROUTE 1 regulier basisonderwijs speciaal basisonderwijs speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4	VWO	WO
		HBO
	HAVO	HBO
		MBO niveau 4 (middenkaderopleidingen)
LEERROUTE 2 regulier basisonderwijs speciaal basisonderwijs speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4	VMBO-theoretische leerweg (VO of VSO) (in VO eventueel met LWOO)	MBO niveau 3 of 4 (vak- en middenkaderopleidingen)
	VMBO-gemengde leerweg (VO of VSO) (in VO eventueel met LWOO)	
	VMBO-kaderberoepsgerichte leerweg (VO of VSO) (in VO eventueel met LWOO)	MBO niveau 2, 3 of 4 (basisberoeps- en vakopleidingen)
LEERROUTE 3 regulier basisonderwijs speciaal basisonderwijs speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4	VMBO-basisberoepsgerichte leerweg (VO of VSO) (in VO eventueel met LWOO of leerwerktraject)	MBO niveau 1 of 2 (assistent- en basisberoepsopleidingen)
	Praktijkonderwijs (VO) of VSO uitstroomprofiel 'arbeid'	arbeidsmarkt, al dan niet met certificering en/of kwalificatie op MBO niveau 1 (assistentopleidingen)

Inhoudelijke accenten per leerroute

Leerroute 1:

- Uitgangspunt: wat vraagt vervolgonderwijs om diploma te halen?
- Minimaal 1F, streven naar 2F/1S (met hulpmiddelen)
- Compensatie/dispensatie op specifieke onderdelen

Leerroute 2:

- Meer gerichte aandacht om niveau 1F te halen bij het einde van de basisschool
- Prioriteit: inslijpen van vaardigheden
- Van het niveau 1F zijn enkele doelen afgevallen, omdat deze doelen pas verder ontwikkeld kunnen worden als de basisvaardigheden voldoende zijn geautomatiseerd

Leerroute 3:

- Voor deze groep is het belangrijk zoveel mogelijk functioneel met taal/rekenen bezig te zijn.
- Keuzes op basis van taal-/rekenvaardigheden die nodig zijn voor de maatschappelijke zelfredzaamheid van leerlingen

Passende perspectieven

- Op elke school en in iedere klas zitten wel leerlingen die hulp nodig hebben bij het behalen van het referentieniveau 1F/1S rekenen of 1F/2F taal.
- Wat bied je leerlingen aan die extra ondersteuning nodig hebben? En wat bied je de leerling juist niet aan? Welke keuzes maak je?
- Passende perspectieven legt de focus op wat leerlingen wel kunnen.
- Doelen van Passende perspectieven sluiten meer aan op de behoeftes van de leerlingen en dus is er meer maatwerk mogelijk.

*Dit geeft meer inzicht in
wat een leerling wel of niet
kan en waar ik wel of niet
aandacht aan moet
besteden"*

Passende perspectieven

Taal- en rekenniveau van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften verhogen op die onderdelen die er voor hen toe doen.

- Sluit aan bij ontwikkelingsperspectieven van leerlingen
- Komt tegemoet aan de diversiteit van de doelgroep
- Biedt ondersteuning bij de ontwikkeling van individuele leerroutes
- Biedt handvatten voor bepalen voortgang leerling ten opzichte van de referentieniveaus

Passende perspectieven

Hoe:

- door het kiezen van (passende) doelen uit de leerroutes die aangeven wat leerlingen moeten kennen en kunnen op basis van het uitstroomperspectief.
- met hulp van stappenplan

Zeven stappen:

1. Visie en uitgangspunten

2. Leerlingen in leerroutes plaatsen

3. Doelen selecteren

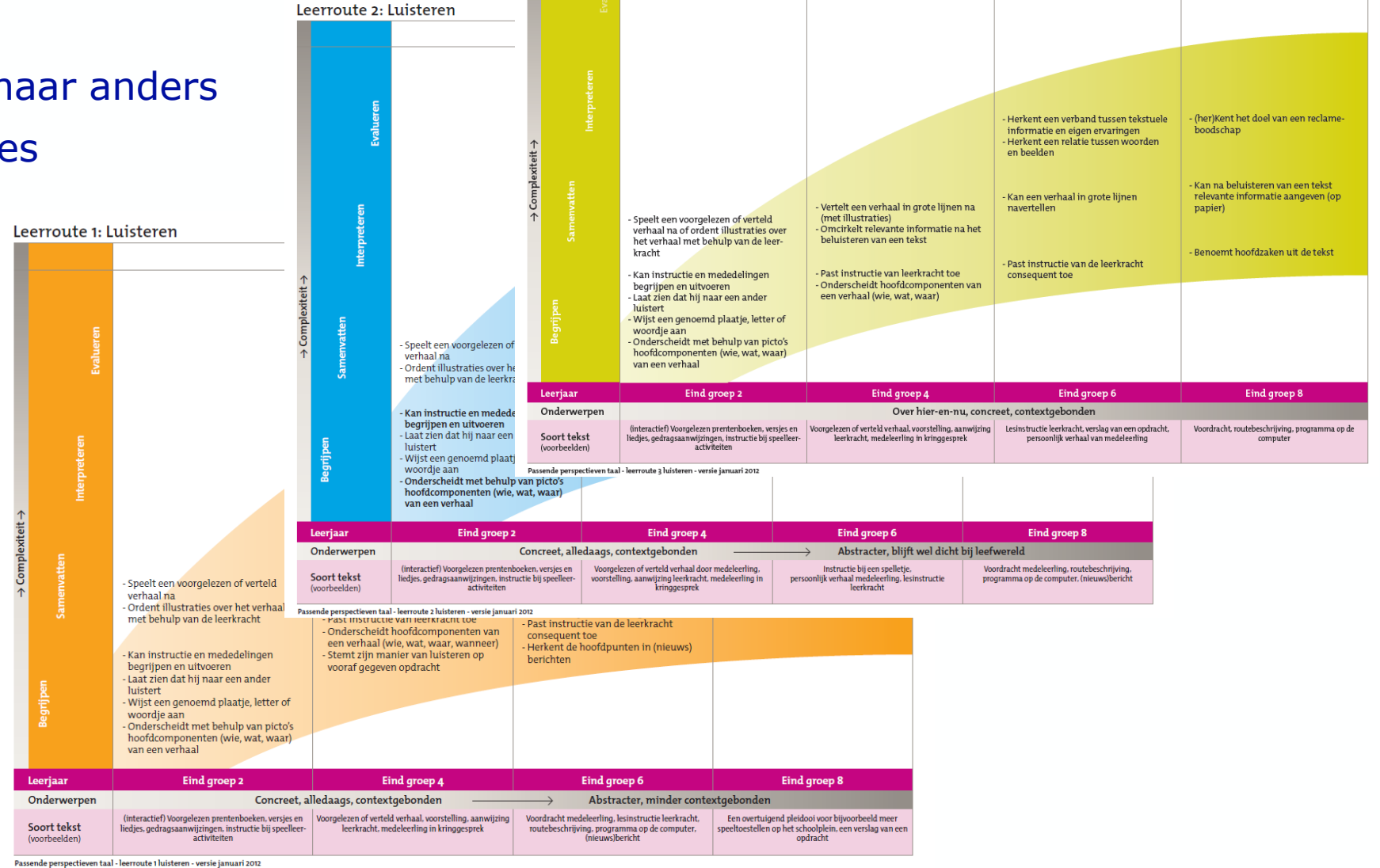
4. Onderwijsaanbod formuleren

5. Onderwijsaanbod uitvoeren

6. Evalueren leerlingniveau

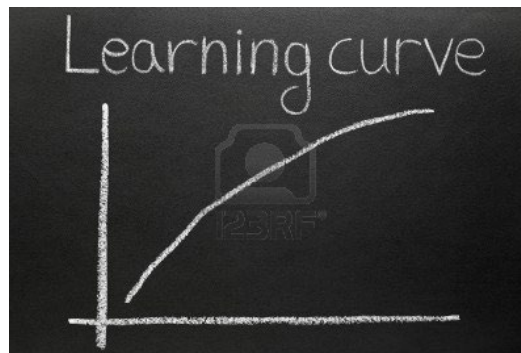
7. Evalueren schoolniveau

Leerroutes 1, 2 en 3:

Voorbeeld leerroute taal

- Drie leerroutes
- Taal domeinen: Gesprekken/Spreken, Luisteren, Lezen, Schrijven
- Leercurves
- Cumulatief van opbouw

- Kenmerken van de taakuitvoering in relatie tot leerjaar, onderwerp en soort tekst

Leerjaar	Eind groep 2
Onderwerpen	Concreet,
Soort tekst (voorbeelden)	Prentenboeken, informatief beeldmateriaal zoals tekeningen, foto's, video's, CD-roms, pictogrammen, labels, logo's

Uitwerking schrijven in 3 leerroutes

Maak een uitnodiging voor een schoolfeest/diploma uitreiking

Leerroute 1:

- Schrijfproducten zijn verzorgd, weinig tot geen spel- en interpunctiefouten
- Weet verschil tussen formeel en informeel schrijven

Leerroute 2:

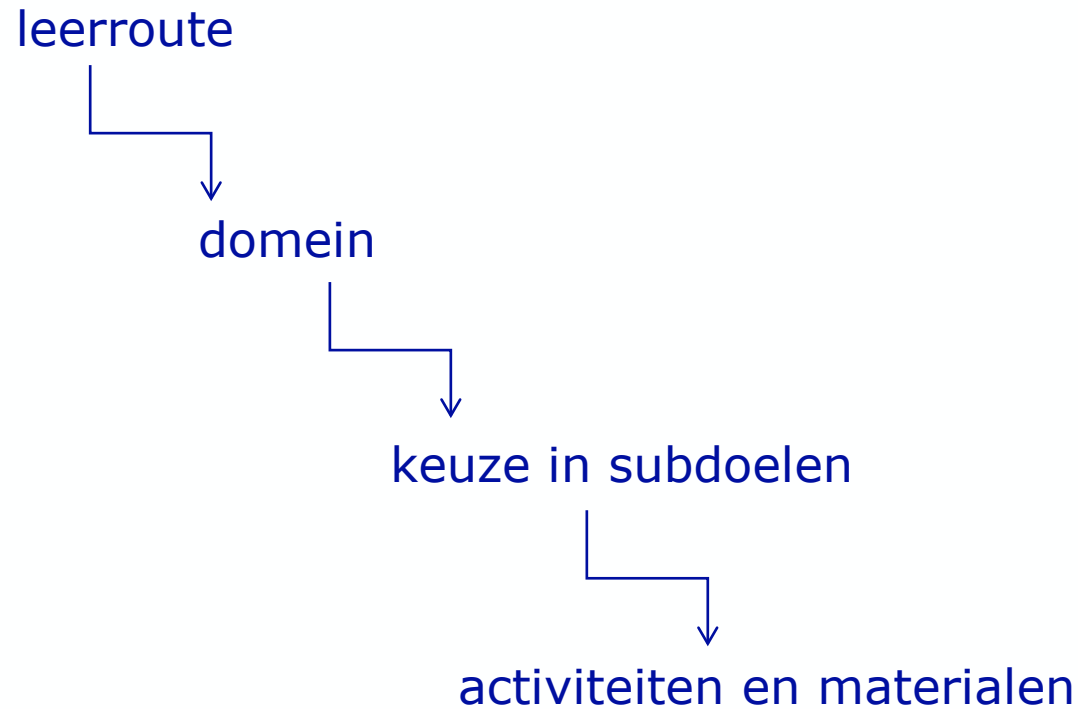
- Informatie zodanig ordenen dat de lezer de gedachtegang kan volgen
- Enige samenhang in tekst aanbrengen
- Redelijk accuraat gebruik van eenvoudige zinsconstructies

Leerroute 3:

- Leesbare berichtjes aan familie, vrienden en bekenden
- Correspondentie, formulieren invullen, berichten schrijven
- Taalverzorging staat ten dienste van functionaliteit

Aanbrengen focus voor taal

1. Keuze in leerroutes en domeinen

Maatwerkadaptaties

Op zoek naar concrete suggesties op het gebied van taal- en leesonderwijs? Altijd willen weten welke instructie ondersteunend is voor bijvoorbeeld leerlingen met autisme of dyslexie? Maatwerkadaptaties geven je tips om deze leerlingen te helpen met een aanbod aan suggesties voor (inhoudelijke en praktische) adaptaties in klas en schoolomgeving. Nieuwsgierig geworden? Klik dan op één van de verschillende profielen en lees welke suggesties voor adaptaties op maat zijn beschreven:

[!\[\]\(d66ff64371a51729ac8c1cdaa685ba6f_img.jpg\) TOS \(taalontwikkelingsstoornis\) voorheen ESM \(ernstige spraak- en/of taalmoeilijkheden\) \(docx, 104 kB\)](#)

[!\[\]\(e3f8612927870f2e0f9f5989e6dd3064_img.jpg\) Dyslexie \(docx, 103 kB\)](#)

[!\[\]\(003082e50e3009141f59bd5df831749f_img.jpg\) ADHD \(=Attention Deficit Hyperactivity Disorder\) \(docx, 104 kB\)](#)

[!\[\]\(17413706fd4997a1a4bdf85c6864eee1_img.jpg\) ASS \(=Autisme spectrumstoornissen\) \(docx, 102 kB\)](#)

[!\[\]\(faf942dc3e59ce8eb64b4ac481eca7e0_img.jpg\) Auditief beperkt \(docx, 98 kB\)](#)

[!\[\]\(cf531ed27e91483460120fcc057b3901_img.jpg\) Visueel beperkt \(docx, 99 kB\)](#)

[!\[\]\(d3102649f02e825ddb76dc3de0190154_img.jpg\) Lagere cognitie \(docx, 104 kB\)](#)

Aanbrengen focus voor taal

2. Stellen van (tijdelijke) prioriteiten

Focus op aanleren van bepaalde vaardigheden. Wanneer de leerling deze vaardigheden beheerst, kan een stapje verder worden gegaan met het aanbieden van complexere vaardigheden binnen het domein.

Neem bijvoorbeeld Tom. Hij zit in groep 8 en gaat straks naar vmbo bb/kb. Zijn leesteknik en het spellen zijn zwak. De school kiest er voor om extra tijd te investeren in lezen. Voor spellen mag hij gebruik maken van een computer. Door meer te lezen zal zijn leesniveau verbeteren en zijn spellingsvaardigheid wellicht ook.

Aanbrengen focus voor taal

3. Inzet van hulpmiddelen

- bepaalde methodieken, bijvoorbeeld het Repeated Assisted Level Feedback Interactie (RALFI) lezen (Braams & Smits, 2006) en passende en motiverende boeken
- technische hulpmiddelen voor bepaalde leerlingen kan bijvoorbeeld Sprint-plus (2020) en Yoleo een uitkomst bieden
- zorg wel voor een plan wanneer een leerling het hulpmiddel mag gebruiken

passende perspectieven taal & rekenen

Po/s(b)o taal

22 juni 2021

▸ po/s(b)o

- taal
- rekenen

▸ pro

▸ vmbo-bb-kb

Leerroutes taal

Wil je weten welke doelen relevant en haalbaar zijn voor leerlingen met onderwijsbehoeften die referentieniveau 1F niet halen?

Verdiep je dan in de leerroutes taal. Ze geven een overzicht aan doelen van wat leerlingen wel/niet moeten kennen en kunnen en welke keuzes er zijn gemaakt in taal over wat je wel of niet aanbiedt. Er zijn leerroutes op 3 niveaus ontwikkeld, uitgewerkt naar:

download - leer- routes

▸ brochure

▸ schema A3

<https://www.slo.nl/thema/meer/passende/po/taal/>

Voorbeeld leerroute rekenen

LEERROUTE 3	Groep 3		Groep 4		Groep 5
GETALLEN	GETALBEGRIIP 10 * Telrij * Hoeveelheden tellen * Structureren		OPTELLEN EN AFTREKKEN 10 - Strategieën * omkeren * verdubbelen * vijfstructuur (vingers) - uit het hoofd - automatiseren		
			GETALBEGRIIP 20 * Telrij * Hoeveelheden tellen * Getallen 10 -20 splitsen in 10 en ..		OPTELLEN EN AFTREKKEN 20 * dubbeln uit het hoofd * andere opgaven obv strategie (denkend aan eierdozen)
					GETALBEGRIIP 100 * Telrij: 1-1, sprongen van 10, symbolen * (on)geordende hoeveelheden (handig) tellen * Structureren: tienstructuur (eierdozen) * Positioneren tussen 10-tallen

Leerroutes 1, 2 en 3:

- Cruciale momenten
- Verdeling in 8 groepen
- Lineaire opbouw van het vak
- Inzetten vanaf groep 6
- Leerroutes voor getallen, verhoudingen, meten en meetkunde, verbanden

VERMENIGVULDIGEN

Begripsvorming + vermenigvuldigtafel

* herhaald optellen	<->	* rechthoek
in vermenigvuldig-
situaties	<->	* groepje
		* x-teken

Voorbeeld doelenlijst rekenen

Specificatie	Leerroute 1	Leerroute 2	Leerroute 3	Opmerkingen
Doel: Efficiënt rekenen, gebruikmakend van de eigenschappen van getallen en bewerkingen, met eenvoudige getallen (modellen/strategieën kunnen hanteren)				
• Herhaald optellen				
• Omkeerstrategie				
• (elementair) verdubbelen				
• 5x en 10x als steunpunt				
• 1x meer, 1x minder				
Doel: Producten uit de tafels van vermenigvuldigen uit het hoofd kennen				
Tafels 1, 2, 5 en 10				
Tafels 1x1 t/m 5x5 (dus niet de hogere tafels)				
Tafels 1 t/m 5 en 10				
Tafels 6 t/m 9			RM inzetten	

Uitwerking begripsvorming vermenigvuldigen in 3 leerroutes

Begripsvorming vermenigvuldigen

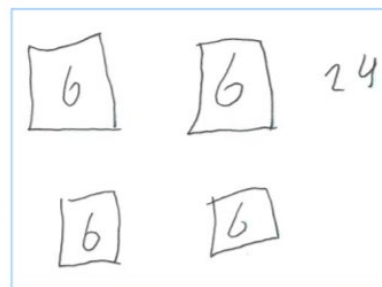
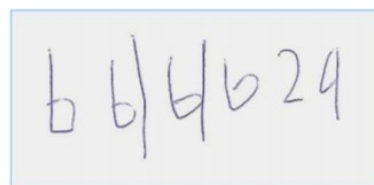
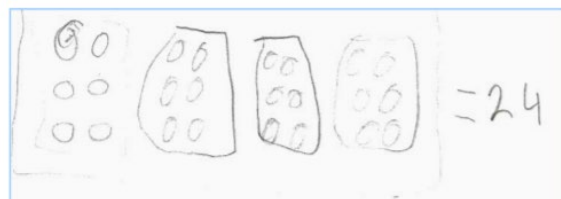
'In een klas zitten 4 groepjes van 6 leerlingen. Hoeveel leerlingen zijn dat?'

→ Gebruik de doelenlijst

Leerroute 1: $4 \times 6 = 24$ gelijk uit het hoofd uitrekenen

Leerroute 2: Omkeren of verdubbelen

Leerroute 3: Concretiseren met materiaal, maar kunnen ook gestimuleerd worden een tekening of schematisering te maken.

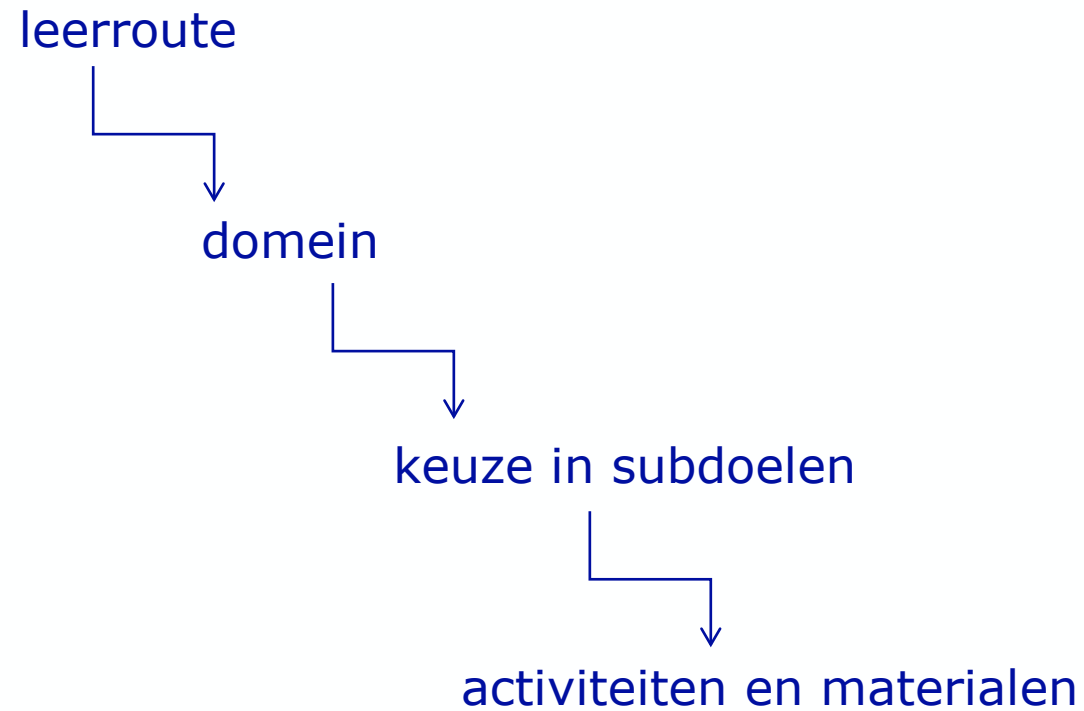

Mentaal handelen Verwoorden / communiceren	Formeel handelen (formele bewerkingen uitvoeren)
	Voorstellen - abstract (representeren van de werkelijkheid aan de hand van denkmodellen)
	Voorstellen - concreet (representeren van objecten en werkelijkheidssituaties in concrete afbeeldingen)
	Informeel handelen in werkelijkheidssituaties (doen)

Aanbrengen focus voor rekenen

1. Keuze in leerroutes en domeinen

Methode-uitwerkingen Pape rekenen

De Wereld in Getallen 4

Pluspunt 3

Maatwerk

Rekenrijk

Startrekenen

Wizwijs

Alles Telt Q

De Wereld in Getallen 5 (leerroute 1 in de methode) en Rekenroute
(leerroute 2 en 3)

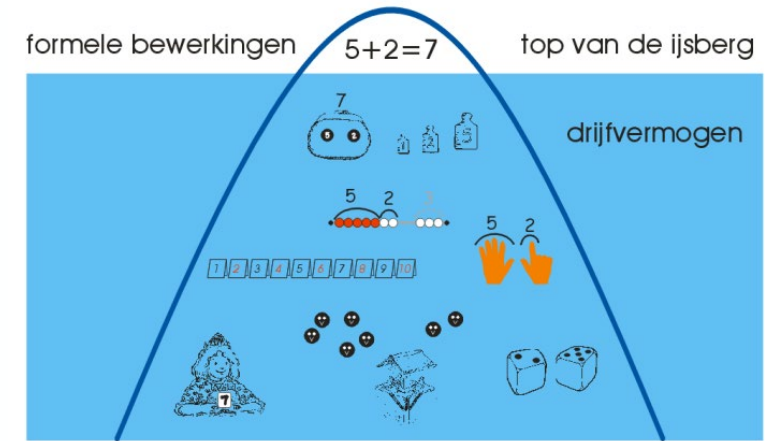
Pluspunt 4 (leerroute 1 in de methode) en Rekenroute (leerroute 2 en 3)

Alles Telt (uitwerking vind je op de site als je inlogt)

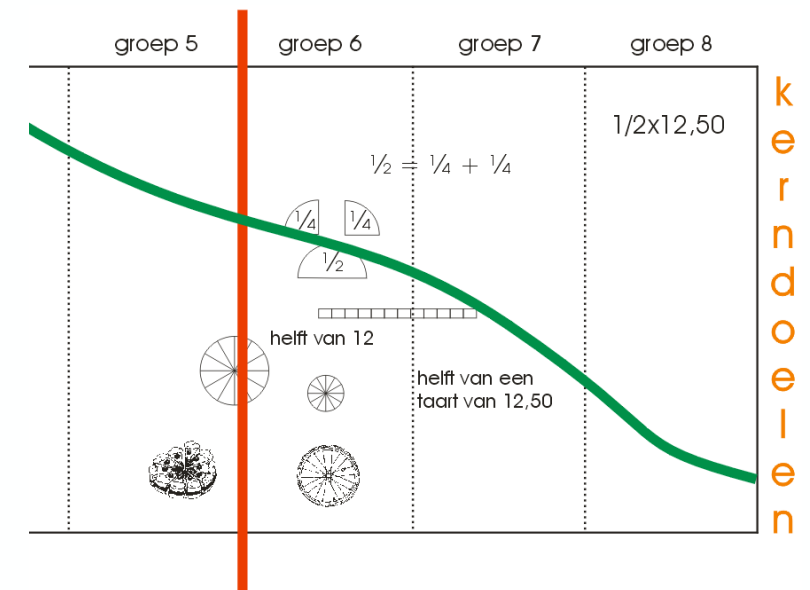
In Getal en Ruimte Junior (verwerkt in de niveaulijn gr 5 t/m 8)

Aanbrengen focus voor rekenen

2. Op basis van de ijsbergmetafoor en handelingsniveau's
3. Selecteren, in plaats van aftoppen
 - minder formeel, maar wel alle domeinen
4. Prioriteren
 - niet alle tafels uit het hoofd
 - niet alle oplossingsstrategieën, tenminste 1
5. Inzetten hulpmiddelen
 - rekenmachine
 - denkpapier

Bron: Boswinkel & Moerlands (2003)

home • meer thema's • passende perspectieven taal & rekenen • po/s(b)o • rekenen

passende perspectieven taal & rekenen

Po/s(b)o rekenen

<https://www.slo.nl/thema/meer/passende/po/rekenen/>

9 januari 2020

▸ po/s(b)o

- taal
- rekenen

▸ pro

▸ vmbo-bb-kb

De producten van Passende perspectieven rekenen helpen scholen om een passend onderwijsaanbod vorm te geven voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften op het gebied van rekenen. Zo kunnen zij werken aan landelijke, hoge doelen, maar daarbij keuzes maken die passen bij het perspectief van de leerlingen.

Voor rekenen zijn leerroutes en doelenoverzichten beschikbaar. Door deze in combinatie te gebruiken kunnen doordachte keuzes gemaakt worden voor het aan te bieden onderwijs per doelgroep.

download - leer- routes

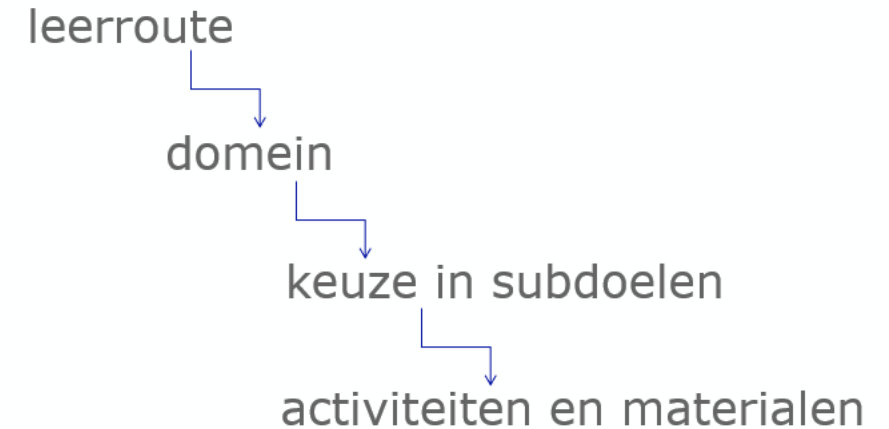
▸ schema A3

▸ brochure

▸ doelenlijsten

Aanpak gebruik leerroutes

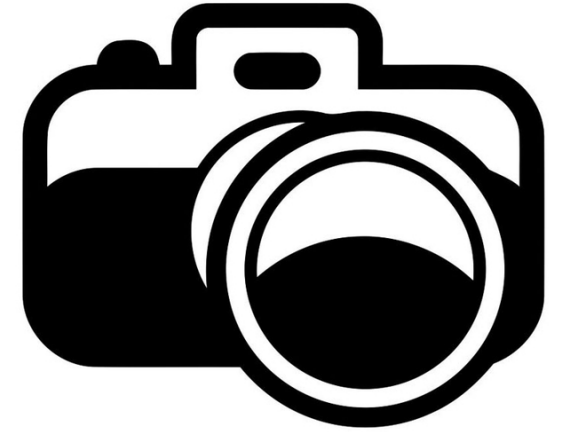
Voorbeeldcasus

Max

Volgend jaar gaat Max naar het Vaartcollege. Daar gaat hij praktijkonderwijs volgen. Hij is al heel vaak langs geweest op zijn nieuwe school ook met zijn vader en moeder. Vader en moeder kunnen heel goed helpen met lezen. Het lezen van Max gaat nu goed vooruit. Ook spelling gaat steeds beter. Met rekenen heeft Max ook moeite. Eerst wilde hij niet lezen. Maar hij wil vrachtwagenchauffeur worden net als zijn vader. Toen hij het daar met de leraar over had, ging bij Max het knopje om. Daar doet Max het nu voor. Door deze veranderde inzet, gaat het lezen nu beter, ook spelling gaat beter.

"Nieuwsbegrip is moeilijk", zegt Max. "Het gaat over de Tsunami en over ijsbeer Knut. Eigenlijk is het alleen maar lezen. Dat is zo moeilijk."

Breakout rooms

- Wat zijn lastige domeinen taal/rekenen voor jouw leerlingen?
- Zie je extra behoeften vanuit leerlingen door de coronatijd?
- Wat zijn je ervaringen met de leerroutes Passende perspectieven?
- Met welke methodes werk je?

Breakout rooms

Op achternaam

A t/m D: https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_ODImOGIxMjctMmY1Yi00N2M3LTlkYzktZjIxNzY2MDJINjI0%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%220bcc1f82-0481-474c-adff-2e03d3c97b9a%22%2c%22Oid%22%3a%223e0d040c-0362-4089-9b5d-575c2d711838%22%7d

E t/m H: https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_YjYyZTQwNmItOTI4ZTAxMzYtNGViNC00NDkyLWEzZDIhYTZlZWU5OTE3YTgx%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%220bcc1f82-0481-474c-adff-2e03d3c97b9a%22%2c%22Oid%22%3a%223e0d040c-0362-4089-9b5d-575c2d711838%22%7d

I t/m M: https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_OTI4ZTAxMzYtNGViNC00NDkyLWEzZDIhYTZlZWU5OTE3YTgx%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%220bcc1f82-0481-474c-adff-2e03d3c97b9a%22%2c%22Oid%22%3a%223e0d040c-0362-4089-9b5d-575c2d711838%22%7d

N t/m T: https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_OWJhZjIwMzUtMzQ5OC00YTA1LTk1NjgtMjM5YjQwYzI5MWNi%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%220bcc1f82-0481-474c-adff-2e03d3c97b9a%22%2c%22Oid%22%3a%223e0d040c-0362-4089-9b5d-575c2d711838%22%7d

U t/m Z: https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_ODE5NjIhZjUtYjE5My00ZGE5LTlkZGItMTkyYjFiMzNhOWM4%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%220bcc1f82-0481-474c-adff-2e03d3c97b9a%22%2c%22Oid%22%3a%223e0d040c-0362-4089-9b5d-575c2d711838%22%7d

Hartelijk dank voor je komst!

Vragen over SLO en het programma NPO?

Mail naar: npo@slo.nl

